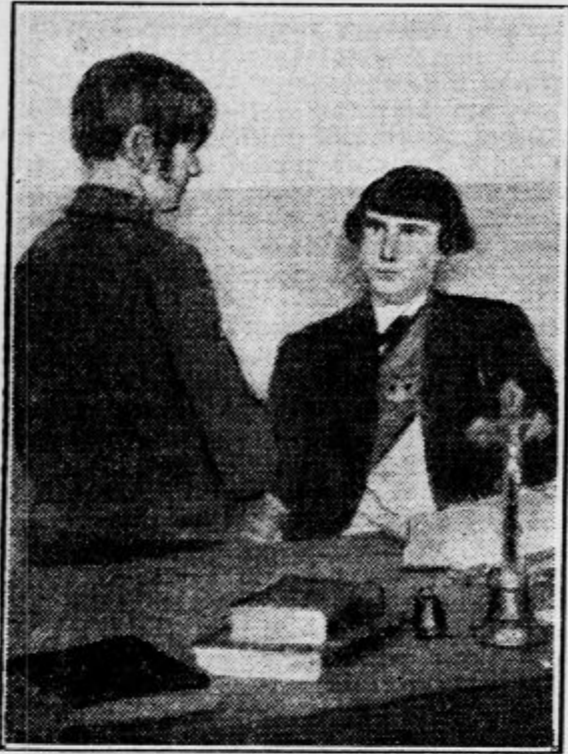

ŽENA V SODOBNEM SVETU

Žena mladinska sodnica

Pred nedavnim se je na Dunaju dogo- dilo, da je štirinajstletna Jugoslovanka skrivaj porodila v nekem internatu nezakonskega otroka, ga v kopalnici zadavila in skrila v omaro za perilo. V preiskavi je na- vedla, da ji ime očeta ni znano. Oddali so jo v bolnico in ko okreva, pride pred mla- dinsko sodišče, s strašnim pečatom deto- morilke.

To suho dejstvo so zabeležili vsi dnevniki kot velikansko senzacijo, nihče pa se ni pobrigal za tragično usodo mladega bitja, nihče ni vprašal, kdo je temu kriv in nikogar ne skrbi, kdo bo nesrečno naj- boljše razumel in najpravičnejše sodil.

V tem primeru se nam zopet jasno očis- tuje potreba, da je na takšnem mestu že- na-sodnica predvsem tista, ki se bo umela poglabiti v otroško dušo in jo znala pravi- lno tolmačiti. Toda, ko se pri nas o tej stvari šele razpravlja, je Poljski že davno mogoče, da se lahko presodi delo in korist žene-sodnice. Od 6. marca 1919 je na mla- dinskem sodišču v Varšavi zaposlena kot sodnica dr. Wanda Grabinska, ki je imela že ponovno priliko, da se je izkazala na svojem mestu. Ona ima poseben dar, s katerim zna občeštvati z lahkomišelnostjo, k zločinu nagibajočo se mladino. S svojo mir- nostjo in dostojanstvom vpliva na zakrkn- enjstvo mlade, da se ji prostodušno izpove. Njene obsodbe jasno pričajo, da ji ne gre za to, da kaznuje mladino, temveč da jo reši in ji da možnost vrniti se zopet na prava pota.

Dr. Wanda Grabinska je mlada lepa, 27letna žena. Misel, da bi zatrla krivico in

boj za resnico se je porodila v njej že za- rana. To je bilo v dneh, ko so v njeno ro- dno mesto vkorakali Nemci in je nemško vojaško oblastvo odredilo v kričečih leta- kih, da se morajo v skupnih hišah zbrati vse prostitutke. Mlado dekle je začutilo vse krivice, ki so se tu dogajale in to je tlelo v njej vse čas njenih študij. L. 1924. je promovirala in prakticirala v justičnem ministrstvu. In tu, ko je imela vsak dan pred očmi obtožence in zločince, se je v njej utrdilo mnenje, da so ti nesrečniki ne- normalni ljudje, od nesreče preganjani in da jim je bolj od vsega potrebna skrbna roka, da jih privede spet na prava pota. Ko je imela pred seboj obtožene in sojene otroke, je v njej dozorel sklep, da se po- svetli zvišenemu poklicu mladinske sod- nice. Za njene izredne kvalitete govori tudi dejstvo, da jo je poljski justični minister brez pomisleka takoj postavil na njeno se- danje mesto. Dr. Grabinska ne nosi pri razpravah talarja, resignira na tu zunanji znak svojega dostojanstva. Pojavi se v črnem kostumu, z belo angleško bluzo. Ze- lena sodniška šerpa, ki si jo zaveže počez, ji zadostuje, da karakterizira z njo svoj odgovorni poklic.

Kultura žene v staronordijskih sagah

Junija 1930 so stavili Islandci tisočletni- co obstoja svojega Althinga, ki se je vr- šil od leta 930 naprej z malimi izjemami vsako leto. Ljudje, ki so se ob tej priliki vsuli v deželo, so odšli z nepozabnimi vtisi naravnih lepote te do tedaj skoro neznan- in od civilizacije nedotaknjene dežele, ki pa ima visoko kulturo in idealne socialne razmere. Islandija je zibelka staronordij- ske literature, sag in Eddo. Sage pripove- dujejo o dogodkih na Islandiji od naselitve (norveški plemenitaji so se umaknili tja- kaj pred mogočnim Haraldom Schönhaar- jem, 20 let prej pa so jo bili odkrili Vi- kingi) do približno leta 1000., ko so Is- landci po sklepu Althinga sprejeli krščan- stvo. Le malo zgodbi sega v krščansko do- bo. Sage so zgodovinsko zanesljive in nam nudijo verno sliko poganske dobe.

Družina je podlaga vsemu življenju, na nji je zgrajena poganska kultura. Brez in izven rodbine ni življenja. Kitica iz Hava- male (Edda) pravi:

Drevo sredi vasi usahne, ne lubje, ne listje mu ne daje topline, tako je možu, ki ga nihče ne ljubi, čemu mu življenje?

Središče rodbine je žena. V njej je dru- žinski čut najmočnejši. V javnosti je ma- lokdaj ali nikoli ne stopa v ospredje, tem- večjo veljavo pa ima v družini sami. Pri vseh velikih odločitvah, ki se tičejo blagor- družine, jo vprašujejo možje za svet. Če sodi, da možje niso dobro zastopali dru- žinske čisti, ne miruje, dokler se ni zgo- dilo vse po njeni volji. Mož in žena sta

popolnoma enakopravna. Tovariša sta, ki sta sklenila pogodbo. V največ primerih govore sage o srečnih zakonih in harmo- nični skupnosti. Ako pa se mož ne drži dogovorov ali pa se kakorkoli spozabi nad ženo, zahteva ta zadoščenje ali pa smatra zakon za ločen. Brezpogojno pa zahteva žena ločitve, ako zavzame mož sovražno stališče nasproti njeni lastni rodbini. V mnogih primerih je bila klofuta, ki jo je dal mož ženi, že vzrok ločitve. Zelo lahko je bilo uvesti ločitveno postopanje, — vendar so v sagah taki primeri zelo redki, kar nam priča, da so bili zakoni v večini harmonični in srečni. Sage prinašajo mno- go dragocenih dokazov o tem. Ganijsva so mesta, kjer čujemo, da so Vikingi, ki jim ni bilo nič posebnega ubiti enega ali več sovražnikov, občevali s svojimi ženami ob- zirnno in z ljubeznijo. Možje, kruti in trdi, so se popolnoma spremenili v občevanju z ženo. Neki kmet, ujet od svojih sovražni- kov, je prosil svojo ženo, naj se oddalji, da ne bo videla njegove usmrtnice. Umir- ajoči mož skrbljivo misli na bodočnost žene in otrok. O resnični ljubezni v zakonu nam priča tudi velika žalost ob smrti za- konca. Mnogokrat se je vdova ali vdovec preselil v drugi kraj, da bi lažje prebolel izgubo, vsekakor pa se je navadno znova poročil.

Zakoni pa so bili vseskozi monogamni. Nikdar ni imel mož dveh žen. Včasih na potovanju navezane stike je mož takoj po vrnitvi k ženi pretrgal.

Dokler dekle ni bilo poročeno, je bilo odvisno od družine, kakor vsak drugi član rodbine. O zarokih hčera, pogosto tudi si- nov, odločajo družinski posveti, toda zelo redko proti volji hčera. Po največ je tak primer znak propadanja in vsakokrat po- kažejo posledice, da so ljudje tudi takrat že videli v tako samolastnem usmerjanju usode drugega človeka krivico. — Dru- žina je odgovorna za neomadeževanost svojih hčera in ne te same. Krivdo zapelja- nega dekleta vzamejo njeni možki sorod- niki nase in maščujejo omadeževano čast na zapeljivcu. V nobenem primeru pa ne pride nikomur na misel delati dekletu očitke zaradi pogreška. Žena je neranjli- va. Njej storiti kaj zalega, pa če si tudi bli napaden, je največji zločin.

Ob uvedbi krščanstva so se razbili stari poganski temelji, namesto starih vrednot ni bilo novih in iz tistih dob se tudi na Islandiji čuje o neupoštevovanju do žene in o manj resnem pojmovanju zakona. V 12. in 13. stoletju pa je nastopil splošni propad pravosti. (Z tiste dobe je roman Sigride Undsetove »Kristin Lavransdot- tere«.)

Mnogo nam morejo povedati islandske rodbinske zgodbe. Le to naj bo poudarjeno ob koncu: Napačno je mnenje, ki je bilo in je še sedaj zastopano od mnogih, da o resnični kulturi in etičnem pojmovanju življenja ni govora pred uvedbo krščan- stva. Če pa sodimo kulturno stopnjo ka- kavega naroda po položaju, ki ga zavzema v njem žena, potem smo danes marsikod daleč za Islandci izza poganskih časov.

Še besedo o narodnih nošah

Ze lepo vrsto let bi bila rada o tem spre- govorila. Ker so se pa vendar le zapored začeli oglašati drugi, sem bila prepričana, da mi bo to prihranjeno. — Ker pa v vseh dosedanjih upravičeno ogorčenih člankih o samovoljnih kompozicijah in neusmiljenem pacenju naše častitljive narodne noše ven- dar ni nihče prav vsega povedal, naj mi bo le še dovoljena beseda.

Da so bile prireditve v narodnih nošah premmogokrat res maškarade, bodisi v ob- leki kakor zadržanju, smo v splošnem več ali manj že vsi ugotovili. Svoječasno je že zapisal prof. Al. Sič: »Saj je lepa ta noša in kmečka je tudi, samo naša narodna no- ša to ni. In strašen je včasih pogled na to ali ono gospičko krasotico v domnevni na- rodni noši. In strašne so tiste avbe z rdečkasto zlatimi flinterci, pošitimi kifljč- ki in polumeseci.«

Ne pačijo pa naše narodne noše v ma- škaro samo tisti, katerim tega končno ni toliko zamerjati, temveč so to tudi mero- dajne osebe, katere bi v prvi vrsti morale vedeti, kakšna je pravilna narodna noša, saj imamo vendar po prof. Siču dve izborni izdaji o slovenskih narodnih nošah. Tudi narodne ilustracije in umetnine našega moj- stra M. Gasparija dovolj razločno govorijo.

Ker pa naše žentstvo v splošnem nadvse »obraja import in modernizacijo« je pač tako kakor je, in ne kakor bi moralo biti. Ne razločujejo, kje je umestno modernizir- ranje in kje je čuvati originalnost. Kjer na glavi kraljuje vsega občudovanja vredna dragocena zlata stara avba in je (re- cimo) do pasu vse lepo in prav, nas pa zopet do skrajnosti razočara partija od pa- su do tal, ker hoče biti naša žena tudi v narodni noši mladostna in vitka. In tako imamo zaradi preozkega in prekratkega krila namesto narodne noše maškaro. In ravno o tem, s čimer se je največ grešilo, se je premaloo govorilo. Poglejmo katero koli drugo narodno nošo. Povsod se točno držijo prvotne dolžine in širine kril, ne glede na modo. Nosijo jo po izvorniku ved- no enako.

Mi Kranjci pa, ki imamo res talent prilja- godevanja, ki upoštevamo vse prej, le se- be premaloo in s tem za vsako ceno ubija- mo samoniklost, kar nam utegne postati v teku časa morda žalostno usodno, smo mor- ali seveda tudi originalno narodno nošo modernizirati. Tok časa pač zahteva prija- godevanju svetovnemu vplivu. Toda svoje narodne relikvije pustimo od teh vplivov povsem nedotaknjene!

Res, kakor danes mi, so nekda Kranjci hodili križem sveta in od blizu in daleč sku- pje znašali to, kar danes tvori našo narod- no nošo. Kar so naši pradedje privzeli iz te ali one kulture naših sosedov in sebi prilagodili in iz tega stvorili like, odgovar- jajoče življenju in lastni bitvenosti, to nam je dolžnost spoštovati. Oblike iz zapuščine naših prababic morajo ostati do zadnje po- drobnosti nepreobličene. Saj tvorijo del zgodovine našega naroda.

Kar se iz naših narodnih noš eksporira v praktično vsakdanjo uporabo, je zopet drugo poglavje. Narodna noša kot taka pa mora ostati kračkomalo nedotaknjena. Na-

še prastare matere so nosile široka dolga krila, z več spodnjimi krili, kar je tvorilo častitljivo skladnost z visoko avbo. Oglejmo si stare Korytkove slike »Kranjci v avbi«. Današnja žena v narodni noši, v preozkem in mnogo prekratkem dekliškem krilu, z avbo na glavi, je prav komičen kontrast s staro nošo. Če nismo preveč preslepljeni od modnih vplivov, bomo uvideli, da je ta po- java v primeri s staro našo nekaj silno neumnega, smešnega.

Vsaka prireditve v narodnih nošah, vsa- ko fotografiranje skupin, bodi od koderko- li (iz Amerike, Dunaja ali naše najbližje okolice) prikazuje isto kratkokrilno maška- rado, ki hoče biti predvsem modna, potem šele narodna. Uprav nerazumljivo je to (morda celo nezavedno) smešenje in žalje- nje sebe in svojega rodu.

Jaz za svojo osebo sem izgubila vse ve- selje do narodne noše, je ne oblečem več, ker ne maram biti obsežna dolgokrila iz- jema med novodobnimi kratkokrilkami. Svoj čas mi je nepopisno srečo tvorila že- lja in misel: imeti narodno nošo. In pre- srečna sem bila, ko sem jo dobila. Sedaj pa jo imam, ker nimam skrinje, spravljeno v vitri mi med stariimi spomini, da dočaka čas, ko se bo naše žentstvo z narodno nošo zopet prilagodilo modi dolgih in širokih kril, kakor bom tudi jaz zopet mogoča med ni- mi. Dotlej pa bom sanjala o tistih časih, ko sem ob nedeljah kot otrok slonela ob skrinji stare tete. Ona je iz skrinje jemala in pregledovala zaklade svojih mladih let. Bele peče, ošpetlje z zapestnimi gumbi, rute z rožami in tički, brkalaste predpasni- ke in široke mezanke. In ko je obklesla staro dolgo krilo, predpasnik in kočmajko, je oddrsala od dveh palicah k maši v trnovsko cerkev. Jaz pa sem komaj čaka- la, da se je zopet odprla skrinja, v katero je stara tetka zopet skrbno zložila svojo starodavno praznično obleko.

In kakor takrat, tudi sedaj čakam tiste nedelje, ko se bo zopet iz skrinje pojavilo staro široko praznično krilo. Toda zdaj bo že treba naših starinoslovcev, da sestavijo odbore, ki bodo vodili strogo kontrolo nad pravilnostjo naših narodnih noš.

Nedavno sem že z nekaterimi razpra- vljala o tem, kako bi se v splošnem omogo- čila cenejša nabava res pravilne in lepe na- rodne noše, da bi si jo lahko omislil vsak slovenski dom. Ni izključeno, da se bo to omogočilo. Prenehati mora kvarno izposo- jevanje in vsaka slovenska hiša naj ima svojo zakladnico s pravilno narodno nošo, ki bo šla zopet od roda do roda.

Marija Šarčeva.

Žena prejela ameriško nagrado. Z ves- eljem smo zaznali, da je v Združenih dr- žavah SA od Pictorial Review razpisana nagrada za posebne zasluge v znesku 5000 dolarjev, bila dodeljena ustanoviteljici in častni predsednici Carrie Chapman Cat- tovi za njene izredne zasluge, posebno pri mirovni propagandi. Razdelila je znesek med 10 starih prvoboriteljic za žensko vo- lnilno pravico in po 100 dolarjev 20 or- ganizacijam za mirovno delo. Obdržala je za sebe majhno vsoto, ki jo bo porabila za vsakoletno, po nji sklicano konferenco, za proučevanje povodov vojne in njih odstra- nitev.

MALI OGLASI

Službe dobi

2 čevljarska pomočnika na Efrona in zbita dela v srebrnem. Hrana in stav- ljanje v hiši. Mihalj Černič, Čevljarstvo, Strahinja 45, p. Naklo. 15045-4

Mlinarja pridnega in posteljena Ede Evidard Mesenel, V. 55, valjni in umetni mlin. 15048-1

Trg. pomočnika specializirane stroke, mlajša- ga in aginaga sprejem- takoj. Ponudbe na oglašni oddelku »Jutra« pod šifro »Specialist 1931«. 13191-1

Soferja neodženjena, zanesljiva in treznega, popolnoma ve- selega vseh popravil sprej- memo takoj. Ponudbe na poštni predal št. 153. 12961-1

Učenko na dameko krojaštvo sprej- memo modni atelje Fani Ja- ger, Kolodvorska ul. 281. 15395-1

Službe išče

Pekovski pomočnik mlajši, marljiv in pošten, šče službo. Naslov v oglašni oddelku »Jutra«. 15385-2

Sobarica prijazna in značno takoj oddam gospodinj. Naslov v oglašni oddelku »Jutra«. 15248-2

Dekle

19 let staro, zdrava, pridno in poštenih star- tev, šče meša k otro- kom, ako moreže v Mari- boru ali okolici. Po mož- nosti nastopi s 1. majem. Ponudbe pod šifro »Ljub- jim deček« na oglašni od- delku »Jutra«. 15045-2

Pouk

Camernikova šoferska šola Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugo-Auto) telefon 2236. Prva oblast, koncesionarna Prospekti zastoj; pišite poni 251

Stanovanja

Sobo in kuhinjo v suterenu oddam samo odraslim osebam. Naslov v oglašnem oddelku »Jutra«. 15130-21

sobe in kuhinje, v elektr. razsvetljavo oddam v Ze- leni jami, Tovarniška ul. št. 26. 15364-21

Sobo s kuhinjo

oddam stranki brez otrok. Prodajam parcelo 600 m². Glince IX/44. 15130-21

Stanovanje

3 sobe, kuhinje in pritlikla v Stoficah oddam s 1. ma- jem. Naslov v oglašnem oddelku »Jutra«. 15046-21

Sobico

prijazno in značno takoj oddam gospodinj. Naslov v oglašnem oddelku »Jutra«. 15238-23

Prazno sobo

s posebnim vzhodom s 1. majem oddam Podrožnik št. 111. 15344-30

Opremljeno sobo

oddam v Rožni ulici 19. 15350-23

Stanovanje v Kranju

na glavnem trgu, v pri- tikli na dveršču oddam s 1. majem. Zelo pripravo- no za krojača, čevljarja, trgovca z zelenjavo itd. — Pojasnila daje Franc Maj- dič v Kranju. 15190-21

Trgovski potniki

Potnika v Sloveniji dobro vpelja- nega sprejmo trgovina z zalatnostjo, pletenimi in s perilom. Reflektira se le na dobro moč, ki je v na- vedeni stroki že potovalec. Pisemne ponudbe na oglašni oddelku »Jutra« pod šifro »Potnik 1900«. 15063-5

Fiksni in provizijo

dobe v manufakturi verzi- rani potniki za obisk pri- valnih strank v Ljubljani, okolici ali vsej Dravski banovini. Nastop takoj. — Pisemne ponudbe na oglašni oddelku »Jutra« pod šifro »Fiksni«. 11870-5

Prodajam

Jermenice covei in poljske vozčke prodam. Naslov v oglašni oddelku »Jutra«. 15026-6

Motorna vozila

Motorno kolo Sumbam s prikloško pe- ceni prodajam P. Skafar v Ljubljani, Rimska cesta 11. 15387-10

V najem

Gostilno v najem račun ali prevzeman v istem takoj. Sem kaviže zmokan. Ponudba na oglašni oddelku »Jutra« pod šifro »Gotovina takoj«. 15118-17

Perest

Gostilna in trgovina z mešanim blagom, dobre idece, poleg tudi mlin na 3 pare kamnov in stope, pri kolodvoru, z gospodarskim poslopjem, 15 oravov gozda in 4 orale travnika, vsled preselitve po ceni napredaj. Ponudbe na oglašni oddelku »Jutra« pod šifro »Broidoča 44«. 15144-20

Enonadstropno vilo

z vrhom, v letovišču Laško prodam. Naslov v oglašni oddelku »Jutra«. 15025-30

Razno

Najboljša reklama ki zraven nose še lep do- hodok, je na vsak način lepa fotografija Va- šega kraja — vasi, trga, mesta, letovišča, Vaše tr- govine, gostilne, restavracije, obrt, trafika itd. — Pišite še danes za pro- spekt in cenik na tvor- nico fotografskih razgled- nico in slik: Lojze Smec, Ljubljana VII, Alešova ulica 26. 98

Akviziterje

prodajalce avtomobilov, motornih brizgalnih tlečno pod naj- ugodnejšimi pogoji. Po- nudbe z zahtevo plače na Renault Sikor, Cesta na Rožnik 19. 12764-3

Amaterska dela

(razvijanje in kopiranje) in foto-materjal je najcenejši pri foto Joško Smec, Wol- fova 12, podružnica Bled.

Najboljši liker za želoдец je

Zdravnik želoдец

Krepi in zdravi ŽELODEC

LOVRO SEBENIK Ljubljana VII.

Bukova drva

trboveljski premog in angleški koks — pri tt. »Kurivo«, Dunajska cesta 33 (Balkan). Telefon št. 34-34. 5581

Poslužujte se Malih oglasov!

Radio

Vam popravi ali preuredi najboljšo v tej široki diapl. tehn. Tone Poljšak Ljubljana Aleksandrova

Številke, napise

emalirane in modene, za sobe, ključne, paše, znamke itd. izdeluje »Emalje, Ljubljana VII.: Beljaška 4, telefon 32-52. 146-30

VREČE

novi in rabljene vseh vrst ter juto za embalažo ima vedno v zalogi Mirko Mlakar Ljubljana, Siomikova ulica 11.

PARK HOTEL

SUBOTICA

Popolnoma novozidan komfor- tabel hotel; tekoča voda, cen- tralna kurjava, kopelji, radio in telefon. — Potniki imajo popust. Tudi penzion. 962

Spec. trgovina otroških vozičkov

OTON ZEMELROK

se je preselila v LJUBLJANO VII., Lepodvorska ulica 3 TOVARNA PELIKAN 5616 CENE TOVARNISKE

Prometni zavod za premog d. d.

Ljubljana, Miklošičeva c. 15/1.

PRODAJA po najugodnejših cenah in samo na debelo

Premož Kovaški premož vseh vrst

domači in inozemski, za do- maco kurjavo in industrijske svrhe

Koks Brikete

kovarski, plavčarski in plinski

98

DELNIŠKA DRUŽBA PIVOVARNE UNION, LJUBLJANA

PIVOVARNA IN SLADARNA
Tovarna za špirit in kvas v Ljubljani I
poštini predal 45.

priporoča svoje izborne izdelke, in sicer:
svetlo in črno pivo v sodih in stekleni- cah
pekovski kvas, čisti rafinirani in denaturirani špirit.

Podružna pivovarna v Mariboru
TELEFON: Ljubljana 2310 in 2311. — Maribor 2023.
BRZOJAVI: Pivovarna Union Ljubljana — Maribor.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 50 (v lastnem poslopiju)

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsako- vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut. borzna naročila, predumi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter naka- zila v tu- in inozemstvo safe - depozita itd. itd. itd.
Brzojavke: Kredit, Ljubljana. — Telefon št. 2040, 2457, 2548. Interurbana 2706, 2806.